

Editör'den...

İnan Özdemir Taştan

Kültür ve İletişim'in 45. sayısı ile sizlerle. Böylelikle dergimiz 23. yaşına başlıyor! Geçen her yılla birlikte Türkiye akademi tarihinde azimle yol almayı sürdüren *k7*'nin bir parçası olmaktan daha çok gururlanıyoruz... Bu sayıyla birlikte yapmaktan büyük bir mutluluk ve gurur duyduğum, akademik olarak çok şey öğrendiğim editörlük görevim de sona ermiş oluyor. Bu vesileyle birkaç teşekkür etmek isterim. 45. sayımız hayatın hem durduğu hem devam ettiği, dünya genelinde milyonlarca insanın hayatı evine sığdırma mücadelesi verdiği, küresel kapitalizmin büyük bir hızla dönüşmeye başladığı pandemi günlerinde yayıma hazırlandı. Böylesine zorlu bir dönemde derginin her zamanki gibi özenli ve nitelikli çıkması için emek veren tüm kör hakemlere ve dergimizin zorlu yayım kriterleri nedeniyle kimi durumlarda metinlerini defalarca revize etmeleri gereken yazarlara verdikleri emek ve katkı için çok teşekkür ederim. Editör yardımcıları Sinem Akyön Çelik, Sıla Levent ve Vahdet Mesut Ayan her zaman olduğu gibi yürüttükleri bu işi büyük bir özen ve titizlikle yerine getirmekle kalmayıp, bu zorlu akademik faaliyeti keyifli bir dayanışmaya çevirdiler. En içten teşekkürlerimi onlara iletmek isterim. Son olarak farklı şehirlerde yaşasalar da *ki* için bir araya gelen, derginin köklü geçmişini kurmakla kalmayıp, geleceğe de emin adımlarla ilerlemesine her tür katkıyı sunan yayın kurulunun sevgili üyelerine, hocalarımıza teşekkür ederim.

Bu sayıyı sevgili dostum ve meslektaşım Tuğba Taş ile birlikte çıkardık. Tuğba sayının "Görsel Kültür" temalı dosyasını hazırlardı ve dosyada yer alan yazıların editöryal süreçlerini takip etti. Kendisine hem bu harika dosya için hem de birlikte çalışmanın keyfini paylaştığı için çok teşekkür ederim. Sayının dosya konusu kapsamındaki yazılarını sizlere dosya editörü olarak Tuğba takdim edecek.

45. sayımızda yine dolu dolu bir içerikle sizlerle. Bu sayıda kör hakemlik sürecini tamamlayan 11 bilimsel araştırma makalesinin yanı sıra bir kitap eleştirisi ve bir de değini yer alıyor. Bu yazıların altısı dosya konusu dışındaki yazılardan oluşuyor. Bunlardan ilki Nihan Bozok'un "Hastalığını Anlatmak, Dünyaya Doğru Açılmak, Dayanışmak ve Güçlenmek Üzerine: Kadınların Sözlerine Uğrayan Sağaltıcı Diyaloglar" başlıklı makalesi. Bozok, makalesinde modern tıp geleneğinin hasta

anlatıları yerine görüntüleme ve test etme tekniklerine yönelmesinin iyileşme süreçlerine olan olumsuz etkilerini, bu durumun doktor ile hasta arasındaki iletişimi nasıl ketlediğini tartışıyor ve kadınların bunu aşmak üzere başvurdukları anlatıların kıymetini vurguluyor. Dünyanın Covid-19 virüsü nedeniyle sarsıldığı, hastalığın birinci gündem haline geldiği bu pandemi günlerinde hepimiz evlerimize kapanmışken veya kapanmaya çalışırken, insanların mesafelenmesi isteniyor ve gerekiyorken, yaşadıklarımıza ilişkin anlatımız sadece kendi beden ve ruh sağlığımız için değil, diğer insanlar için de çok önemli bir hale geliyor. İnsanlar yeni tanışılan bu virüsün bedenler üzerindeki etkisini ve hastalık sürecinin nasıl atlatıldığını bu deneyimi yaşayanların ağzından duymaya daha fazla ihtiyaç duyuyor. Sanırım hastalık anlatıları modern dönemde hiç bu kadar ilgi görmemişti!

Sayımızdaki ikinci makale yine hastalık ve sağlık konusunu bu sefer sağlık sistemindeki neoliberal dönüşümle ilişkilendirerek ve dönüşüme direniş stratejilerini Mamak-Tuzluçayır'daki örnekler üzerinden tartışarak ele alıyor. Ceylan Nur Akgün "Sağlıkta Dönüşüm ve Direnme Pratikleri: Tuzluçayır Halk Sağlığı Günleri" başlıklı makalesinde günümüzün sağlıklı olma sorumluluğunu tamamen bireye yükleyen neo-liberal sağlık sisteminde, sağlık hakkı için direnme ve dayanışmanın güçlendirici yanlarını vurguluyor.

Üçüncü makale, görünen o ki, yakın geleceğin diğer insanlarla daha az, kendimizle daha çok iletişim kurmamızı gerektirecek evlere kapanan dünyasında daha da popülerleşen bir alanı "kendine yardım ürünleri" sektörünü irdeliyor. Özge Uğurlu Akbaş ve Gül Esra Atalay, "Geleneksel Kadınlık Rollerinin Sosyal Medyada Yeniden Üretimi: Kendine Yardım Temalı YouTube Kanallarına Yönelik Çok Modlu Eleştirel Söylem Analizi" başlıklı makalelerinde farklı kendine yardım perspektiflerini feminist kuram aracılığıyla ele aldıktan sonra, kadınlara yönelik iki kendine yardım YouTube kanalını inceliyorlar. Her ne kadar kadın mücadelesi tarihi farklı dayanışma ve güçlendirme pratikleri barındırsa da ve sosyal medya bu konuda önemli bir potansiyel sunsa da, ana akım kendine yardım kanallarının ne yazık ki toplumda kadını dezavantajlı kılan geleneksel kadınlık rollerini yeniden ürettiklerini ortaya koyuyorlar.

Çağıl Öngen-Köse, Burcu Hatiboğlu-Kısat ve Özge Sanem Özateş-Gelmez ise hem bireysel hem de toplumsal sağalma ve destek için en temel kurumsal alanlardan biri olan sosyal hizmetler alanını öne çıkararak, bu alanın eşitlikçi ve hak temelli

olmasının önemini vurguluyorlar. Yazarlar “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki İletişimlerinde İnsan Hakları Dilinin İnşası: Bir Metafor Araştırması” başlıklı çalışmalarında sosyal hizmetler alanındaki lisans öğrencilerinin insan haklarına ilişkin algısını metafor analizi yoluyla ortaya koymaya çalışıyor ve öğrencilerin mesleki iletişimlerinin daha demokratik, kapsayıcı ve insancıl olabilmesi için, insan haklarını önceleyen hak temelli bir perspektifin önemini tartışıyorlar.

Bu sayımızda yer alan beşince makale pandemi nedeniyle okulların kapandığı, çocukların da bizlerle birlikte evde kaldığı bir dönemde bir kere daha tartışılması gereken başka bir konuyu, ev içi emeği ve çocuk bakımını irdeliyor. Esra Gedik, Yozgat’ta akademisyen kadınlarla gerçekleştirdiği derinlemesine görüşmelere dayanan “The Relationship Between Father and Child in Daily Life Narratives of Female Academicians with Children in Pre-School Period” başlıklı makalesinde kadınların ne kadar eğitilmiş ve yüksek gelirli olurlarsa olsunlar, gündelik yaşamlarında çocuk bakımından birincil derecede sorumlu tutulmaya devam ettiklerini, her ne kadar modern toplumla birlikte babalık konusundaki roller dönüşse de, annenin hala temel bakım ve ev sorumluluğunun merkezinde sayıldığını gösteriyor. Hayatın “eve” sığdırılmaya çalışıldığı bir dönemde babalara ve erkeklere eşitlikçi bir dünya için daha çok rol ve sorumluluk düşüyor. Bu durum şüphesiz ki kadın hakları mücadelesi için eski bir hattı çok daha güçlü bir şekilde yeniden kurmak gereğini de karşımıza çıkarıyor.

45. sayımızın dosya konusu dışında yer alan son makalesi “Entelektüel Elden Bağımlı Ele: Deneyimin Müsaderesi” başlığını taşıyor. O. Özgür Güven bu makalede, insanın elini kullanma ve “el”iyle yapabileceklerine ilişkin kapasitesinin basılı kitap teknolojisiyle birlikte uğradığı radikal dönüşümün izini, günümüzün akıllı mobil telefon kullanan “el”in ulaştığı kapasiteyle karşılaştırarak ve bu dönüşümün işaret ettiği toplumsallığı “kullanıcı emeği” üzerine yürütülen tartışmalar aracılığıyla sorgulayarak irdeliyor. Güven’in makalesi neredeyse her yetişkin insana bir akıllı telefonun düştüğü dijitalleşme çağında, bizi telefonlarımızla aramızdaki ilişkiyi sorgulamamız üzere çok sayıda soruyla baş başa bırakıyor.

Keyifli okumalar diliyor ve sözü dosya editörümüz Tuğba Taş’a bırakıyorum.

24 Mart 2020, Ankara

Dosya Editöründen...

Tuğba Taş

Kültür ve İletişim'in 45. sayısının dosya konusu "Görsel Kültür". Dosya konusuna, görselliğe ilişkin eleştirel okumaların toplumdaki iktidar ilişkilerini açığa çıkarmaya ve imgelere yönelik eleştirel bir farkındalığı olanaklı kılmaya katkı sunduğu düşüncesinden hareketle karar vermiştik. Bu dosyada, görsel kültürün çeşitli yönlerine odaklanan beş makale, bir kitap eleştirisi ve bir değiniye yer veriyoruz.

Dosyamızı Funda Kaya'nın kaleme aldığı "Bir Felaketin Görsel Ekonomisine Dair: Van Depremi'ne Ait Bir Fotoğrafın İzinde" başlıklı makaleyle açıyoruz. Kaya, bu makalesinde 2011 Van depreminin simgesi haline gelen bir fotoğrafın üretim sürecine odaklanarak felaket ve savaş fotoğrafçılığının görsel geleneklerini sorguluyor. Kaya, 13 yaşındaki depremzede Yunus Geray'ın fotoğrafını çeken Ümit Bektaş ile yaptığı yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeden hareketle fotoğraf üretim sürecinin daima bir seçim ve çerçeveleme işi olduğunu gözler önüne seriyor.

N. Gamze Toksoy, Deniz Zeybek ve Berna Akdoğan, "Çerçeve'nin Ötesi: Mültecinin Görsel İmgesinde Kaybın Yokluğu" başlıklı yazılarında, mültecilerin hakim görsel kültür içinde kurban ya da tehdit olarak temsil edilmesine ilişkin literatürün değerlendirmesini yaptıktan sonra bu temsil biçimine ilişkin bir alternatif önerisi sunuyorlar. Yazarlar Şili'de diktatörlük rejimi döneminde, kayıp yakını kadınların üretmiş oldukları Arpilleralar'dan hareketle, mültecilerin kendi deneyimlerini kendilerinin temsil edebileceği yeni yöntemler üzerine düşünmenin yollarını arıyorlar.

Görsel Kültür dosyasının bir sonraki yazısı da hakim görsel kültüre karşı muhalif bir alternatife odaklanıyor. Didem Narmanlı ve Seyhan Aksoy'a ait "Bir Muhalefet Alanı Olarak Toplumsal Cinsiyet Parodisi: Celeste Barber Taktikleri" başlıklı yazı, Instagram'da ünlülere ait fotoğrafların parodisini üreten Celeste Barber'ın paylaşımlarına gelen takipçi yorumlarını analiz ediyor. Judith Butler'ın tanımladığı haliyle performans ve parodi kavramlarını merkeze alan yazarlar, Butler'ın parodiye atfettiği yıkıcılık niteliğinin takipçi yorumlarında nasıl su yüzüne çıktığını ortaya koyuyorlar.

Güven Özdoğran “Medya Çalışmalarında Geriye Dönük Yeniden Okumalar: (Deleuze Sonrası) Kant ve Film” başlığını taşıyan yazısında film ve film izleme deneyimini Immanuel Kant’ın estetik kuramından hareketle sorguluyor. Özdoğran, sinemayı Kant’ın estetik kuramına içkin olan zaman kavrayışıyla birlikte düşünmenin, filmi bir sinematik aygıt, izleyicinin hazzını ise görmeseverliğe indirgmeden ele almanın yolunu açabileceğini savunuyor.

“Worldbuilding Components and Transmedial Extensions of Computer Role-Playing Games” başlığını taşıyan yazılarında Barbaros Bostan, Başak Tinli ve Güven Çatak, en başarılı 10 bilgisayar rol yapma oyununu inceleyerek bu oyunlarda kurgusal dünya yaratmak için hangi bileşenlerin kullanıldığını sorguluyorlar. Bu oyunların içeriğini mekan, tür ve kültür başlıkları altında inceleyen yazarlar, oyunlarda kullanılan mekanlar, kültür öğeleri, canlı türlerini ayrıştırarak kurgusal dünya yaratmak için tüm oyunlarda belirli kalıpların tekrarlandığını ortaya koyuyorlar.

Bu dosyamızda bir de kitap eleştirisi yer alıyor. Mine Gencil Bek, David Morley’in *Communications and Mobility: The Migrant, the Mobile Phone, and the Container Box* başlıklı kitabını ele alıyor. Gencil Bek, iletişim ve hareketliliğin fiziksel biçimleri ve iletişim teknolojilerinin olanaklı kıldığı biçimleri konusunda eleştirel bir yaklaşım sunan çalışma hakkında ayrıntılı bir değerlendirme yapıyor.

Görsel Kültür dosyasında yer alan son yazı bir değini. Derya Özkan “Dişil Ütopya, Eril Distopya: Anna Biller’in The Love Witch (2016) Filmi” başlıklı yazısında Biller’in filmi feminist bir perspektifle ele alıyor ve yönetmenin Elaine karakteriyle kadınlara atfedilen rolleri bir yandan benimseyip diğer yandan tersine çevirerek kurduğu dişil ütopyaı analiz ediyor.

Bu dosyayı hazırlarken sevgili dostum ve meslektaşım İnan Özdemir Taştan’ın çok büyük katkısı oldu. Bu süreçte bilgi ve deneyimlerini cömertçe paylaşan İnan’a ve sevgili editör yardımcıları Sinem Akyön Çelik, Sıla Levent ve Vahdet Mesut Ayan’a; hakemlik yapmayı kabul eden değerli hocalarımıza ve elbette yazılarıyla dosyamıza katkıda bulunan kıymetli hocalarımıza teşekkür ederim. İyi okumalar dilerim.

24 Mart 2020, Ankara